Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

26. märts 2015 *

Apellatsioonkaebus — Maagaasi siseturg — Maagaasiettevõtjate kohustus — Läbirääkimistel põhineva süsteemi kehtestamine kolmandate isikute juurdepääsuks gaasihoidlale — Tšehhi ametiasutuste otsus — Dambořice tulevase maa-aluse gaasihoidla ajutine vabastus — Komisjoni otsus — Nõue erandiotsus tagasi võtta — Direktiivid 2003/55/EÜ ja 2009/73/EÜ — Ajaline kohaldamine

Kohtuasjas C-596/13 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 21. novembril 2013 esitatud apellatsioonkaebus,

Euroopa Komisjon, esindajad: L. Armati ja K. Herrmann, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

apellant,

teised menetlusosalised:

Moravia Gas Storage a.s., endine Globula a.s., asukoht Hodonín (Tšehhi Vabariik), esindajad: *advokát* P. Zákoucký ja *advokát* D. Koláček,

hageja esimeses kohtuastmes,

Tšehhi Vabariik, esindajad: M. Smolek, T. Müller ja J. Vláčil,

menetlusse astuja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta (ettekandja), kohtunikud J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça ja C. Lycourgos,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 11. detsembri 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

1 Euroopa Komisjon palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu otsus Globula *vs*. komisjon (T-465/11, EU:T:2013:406, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”), millega Üldkohus tühistas komisjoni 27. juuni 2011. aasta otsuse K(2011) 4509, mis puudutab Dambořicesse maa-aluse gaasihoidla kavandamisele antud erandit kolmandate isikute juurdepääsu puudutavatest siseturu reeglitest (edaspidi „vaidlusalune otsus”).

Õiguslik raamistik

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivi 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 176, lk 57; ELT eriväljaanne 12/02, lk 230) artiklis 22 on sätestatud:

„1. Tähtsamate uute gaasi infrastruktuuride, st liikmesriikide vaheliste ühendustorude, veeldatud maagaasi rajatiste ja gaasihoidlate suhtes võidakse vastava taotluse korral mitte kohaldada artikleid 18, 19 ja 20 ning artikli 25 lõikeid 2, 3 ja 4, kui järgmised tingimused on täidetud:

a) investeering peab suurendama gaasitarnete konkurentsi ning parandama varustuskindlust;

b) investeeringul on niisugune riskitase, et seda ei tehtaks, kui nimetatud vabastus ei kehtiks;

c) infrastruktuuri omanik peab olema füüsiline või juriidiline isik, kes on vähemalt juriidiliselt staatuselt eraldatud nendest võrguhalduritest, kelle võrgus seda infrastruktuuri ehitatakse;

d) selle infrastruktuuri kasutajatelt võetakse tasu;

e) vabastus ei kahjusta konkurentsi, gaasi siseturu tõhusat toimimist ega selle reguleeritud võrgu tõhusat toimimist, millega infrastruktuur ühendatakse.

2. Lõiget 1 kohaldatakse ka olemasolevate infrastruktuuride võimsuse olulise suurenemise korral ning nende infrastruktuuride ümberehituse korral, mis võimaldavad uute gaasi tarneallikate kasutuselevõttu.

3.

a) Artiklis 25 nimetatud reguleeriv asutus võib teha igal üksikjuhul eraldi otsuse lõigetes 1 ja 2 nimetatud vabastuse kohta. Liikmesriigid võivad siiski sätestada, et reguleerivad asutused peavad ametliku otsuse tegemiseks esitama liikmesriigi asjaomasele asutusele oma arvamuse vabastustaotluse kohta. See arvamus avaldatakse koos otsusega.

b) i) Vabastus võib hõlmata vastavalt uue infrastruktuuri kõiki osi, oluliselt suurendatud võimsusega olemasolevat infrastruktuuri või olemasoleva infrastruktuuri ümberehitust.

ii) Vabastusotsuse tegemisel tuleb igal üksikjuhul arvesse võtta vajadust seada vabastuse kestusega seotud tingimusi ja mittediskrimineerivat juurepääsu ühendustorule.

iii) Otsustades käesoleva punkti tingimuste üle, tuleb eelkõige võtta arvesse lepingute tähtaegu, ehitatavat lisavõimsust ja olemasoleva võimsuse ümberehitusi, projekti tähtaega ja siseriiklikke tingimusi.

c) Vabastuse andmisel võib asjaomane asutus teha otsuseid infrastruktuuri juhtimise eeskirjade ja mehhanismide ning võimsuse jaotamise kohta, kui see ei takista pikaajaliste lepingute rakendamist.

d) Vabastusotsust ja sealhulgas punktis b loetletud tingimusi tuleb nõuetekohaselt põhjendada ning need avaldada.

e) Ühendustorusid käsitlev vabastusotsus võetakse vastu pärast konsulteerimist teiste liikmesriikide või asjaomaste reguleerivate asutustega.

4. Vabastusotsusest teatab pädev asutus viivitamata komisjonile, lisades kogu otsusega seotud asjakohase teabe. Selle teabe võib komisjonile esitada kokkuvõtlikul kujul, et komisjon saaks teha põhjendatud otsuse.

Eelkõige peab teave sisaldama järgmist:

a) üksikasjalikud põhjused, mille alusel reguleeriv asutus või liikmesriik andis vabastuse, sealhulgas finantsteave, mis põhjendab vabastust;

b) analüüs, mis on tehtud vabastuse andmise mõju kohta konkurentsile ja gaasituru tõhusale toimimisele;

c) vabastuse tähtaja põhjendus ja vabastuse saanud gaasi infrastruktuuri tervikvõimsuses osalemise ulatus;

d) ühendustoruga seotud vabastuse puhul läbirääkimiste tulemused liikmesriikide või reguleerivate asutustega;

e) infrastruktuuri panus gaasitarnete mitmekesistamisse.

Kahe kuu jooksul pärast teate saamist võib komisjon nõuda, et asjaomane reguleeriv asutus või liikmesriik muudaks vabastusotsust või võtaks selle tagasi. Kahekuulist tähtaega võib pikendada ühe kuu võrra, kui komisjon nõuab lisateavet.

Kui asjaomane reguleeriv asutus või liikmesriik ei täida nõudmist nelja nädala jooksul, tehakse lõplik otsus artikli 30 lõikes 2 sätestatud korras.

Komisjon säilitab tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.”

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT L 211, lk 94), artiklis 36 on ette nähtud:

„1. Maagaasi uue olulise infrastruktuuri, st ühendustorude, maagaasi veeldusjaamade ja gaasihoidlate suhtes võidakse vastava taotluse korral määratud aja jooksul jätta kohaldamata artiklid 9, 32, 33 ja 34 ning artikli 41 lõiked 6, 8 ja 10, kui on täidetud järgmised tingimused:

a) investeering suurendab gaasivarustuse konkurentsi ning parandab varustuskindlust;

b) investeeringul on niisugune riskitase, et seda ei tehtaks, kui nimetatud vabastus ei kehtiks;

c) infrastruktuuri omanik peab olema füüsiline või juriidiline isik, kes on vähemalt õigusliku vormi poolest eraldatud nendest süsteemihalduritest, kelle võrgus seda infrastruktuuri ehitatakse;

d) infrastruktuuri kasutajatelt võetakse tasu; ja

e) vabastus ei kahjusta konkurentsi, maagaasi siseturu tõhusat toimimist ega selle reguleeritud võrgu tõhusat toimimist, millega infrastruktuur ühendatakse.

2. Lõiget 1 kohaldatakse ka olemasoleva infrastruktuuri võimsuse olulise suurenemise korral ning sellise infrastruktuuri ümberehituse korral, mis võimaldab uute gaasi tarneallikate kasutuselevõttu.

3. VIII peatükis osutatud reguleeriv asutus võib teha igal üksikjuhul eraldi otsuse lõigetes 1 ja 2 osutatud vabastuse kohta.

4. Kui kõnealune infrastruktuur asub rohkem kui ühe liikmesriigi territooriumil, võib amet esitada asjaomaste liikmesriikide reguleerivatele asutustele nõuandva arvamuse, mida võib kasutada nende otsuse alusena, kahe kuu jooksul alates kuupäevast, mil saadi vabastustaotlus viimaselt nimetatud reguleerivalt asutuselt.

Kui kõik asjaomased reguleerivad asutused jõuavad kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil saadi vabastustaotlus viimaselt nimetatud reguleerivalt asutuselt, vabastustaotluse osas kokkuleppele, teavitavad nad ametit oma otsusest.

Amet täidab käesoleva artikliga asjaomaste liikmesriikide reguleerivatele asutustele pandud ülesandeid:

a) siis kui kõik reguleerivad asutused ei ole jõudnud kokkuleppele kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil saadi vabastuse saamise taotlus viimase nimetatud reguleeriva asutuse poolt või

b) asjaomaste reguleerivate asutuste ühise taotluse alusel.

Kõik reguleerivad asutused võivad taotleda ühiselt, et kolmanda lõigu punktis a viidatud ajavahemikku pikendataks kõige rohkem kolme kuu võrra.

5. Enne otsuse tegemist konsulteerib amet asjaomaste reguleerivate asutuste ja taotlejatega.

6. Vabastus võib kehtida uue infrastruktuuri või märkimisväärselt suurendatud võimsusega olemasoleva infrastruktuuri kogu võimsuse või selle osa suhtes.

Vabastusotsuse tegemisel kaalutakse iga juhu puhul eraldi, kas on vaja kehtestada vabastuse kestuse ja infrastruktuurile mittediskrimineeriva juurdepääsu tingimused. Kõnealuste tingimuste üle otsustamisel võetakse eelkõige arvesse ehitatavat lisavõimsust ja olemasoleva võimsuse muutmist, projekti tähtaega ja liikmesriigis valitsevaid tingimusi.

Enne vabastuse andmist teeb reguleeriv asutus otsuse võimsuse juhtimise ja jaotamise eeskirjade ja mehhanismide kohta. Nende eeskirjadega nähakse ette, et kõiki potentsiaalseid infrastruktuuri kasutajaid kutsutakse üles teatama enne uue infrastruktuuri võimsuse jaotamist oma huvist võimsust omandada, sealhulgas oma tarbeks. Reguleeriv asutus nõuab, et ülekoormuse juhtimise eeskirjades sätestataks kohustus pakkuda kasutamata võimsust turul ning et infrastruktuuri kasutajatel oleks õigus omandatud võimsusega järelturul kaubelda. Käesoleva artikli lõike 1 punktides a, b ja e osutatud kriteeriumide hindamisel võtab reguleeriv asutus arvesse võimsuse jaotamise menetluse tulemusi.

Vabastusotsust, sealhulgas kõigi käesoleva lõike teises lõigus nimetatud tingimuste kehtestamist tuleb nõuetekohaselt põhjendada ning otsus tuleb avaldada.

7. Liikmesriigid võivad lõikest 3 hoolimata sätestada, et vastavalt olukorrale esitab reguleeriv asutus või amet ametliku otsuse tegemiseks liikmesriigi asjaomasele asutusele oma arvamuse vabastustaotluse kohta. See arvamus avaldatakse koos otsusega.

8. Reguleeriv asutus edastab komisjonile kõikide vabastustaotluste koopiad kohe pärast nende saamist. Pädev asutus teatab otsusest viivitamata komisjonile, lisades kogu otsust käsitleva asjakohase teabe. Selle teabe võib komisjonile esitada kokkuvõtlikul kujul, et komisjon saaks teha põhjendatud otsuse. Eelkõige peab teave sisaldama järgmist:

a) üksikasjalikud põhjendused, millele tuginedes reguleeriv asutus või liikmesriik andis vabastuse või ei andnud vabastust, koos viitega lõikele 1, kaasa arvatud selle lõike asjakohasele punktile või asjakohastele punktidele, millel selline otsus põhineb, sealhulgas finantsteave, mis põhjendab vabastust;

b) analüüs, mis on tehtud vabastuse andmise mõju kohta konkurentsile ja maagaasi siseturu tõhusale toimimisele;

c) vabastuse tähtaja põhjendus ja vabastuse saanud maagaasi infrastruktuuri tervikvõimsuses osalemise ulatus;

d) ühendustoruga seotud vabastuse puhul asjaomaste reguleerivate asutustega konsulteerimise tulemused; ning

e) infrastruktuuri panus gaasivarustuse mitmekesistamisse.

9. Kahe kuu jooksul alates teatise saamisele järgnevast päevast võib komisjon võtta vastu otsuse, millega nõutakse, et reguleeriv asutus muudaks või tühistaks vabastusotsuse. Seda kahekuulist ajavahemikku võib pikendada veel kahe kuu võrra, kui komisjon soovib lisateavet. See täiendav ajavahemik algab lõpliku teabe kättesaamisele järgnevast päevast. Algset kahekuulist ajavahemikku võib pikendada komisjoni ja reguleeriva asutuse ühisel nõusolekul.

Kui taotletud teavet ei esitata taotluses ettenähtud aja jooksul, loetakse teatis tagasivõetuks, välja arvatud juhul, kui enne selle ajavahemiku lõppu on seda tähtaega komisjoni ja reguleeriva asutuse ühisel nõusolekul pikendatud või kui reguleeriv asutus on komisjonile teatanud nõuetekohaselt põhjendatud teadaandes, et ta käsitleb teatist lõplikuna.

Reguleeriv asutus täidab komisjoni otsuse vabastusotsuse muutmise või tühistamise kohta ühe kuu jooksul ja teatab sellest komisjonile.

Komisjon säilitab tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.

Komisjoni heakskiit vabastusotsusele lõpeb kaks aastat pärast otsuse vastuvõtmist, kui selleks ajaks ei ole infrastruktuuri ehitamist alustatud, ja viis aastat pärast otsuse vastuvõtmist, kui selleks ajaks ei ole infrastruktuuri kasutusele võetud, välja arvatud juhul, kui komisjon otsustab, et mis tahes viivitus on tingitud olulistest takistustest, mis ei allu vabastuse saanud isiku kontrollile.

10. Komisjon võib võtta vastu suunised käesoleva artikli lõikes 1 osutatud tingimuste kohaldamiseks ja sätestada menetluse, mida tuleb järgida käesoleva artikli lõigete 3, 6, 8 ja 9 kohaldamisel. Kõnealused meetmed, mille eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, täiendades seda, võetakse vastu vastavalt artikli 51 lõikes 3 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.”

4 Direktiivi 2009/73 artikli 53 kohaselt tunnistatakse direktiiv 2003/55 alates 3. märtsist 2011 kehtetuks ja alates sellest päevast tõlgendatakse viiteid nimetatud direktiivile viidetena direktiivile 2009/73 ja loetakse vastavalt viimasena nimetatud direktiivi II lisa vastavustabelile. Selle tabeli järgi vastab direktiivi 2003/55 artikkel 22 direktiivi 2009/73 artiklile 36.

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

5 14. aprillil 2009 esitas Moravia Gas Storage a.s. (edaspidi „MGS”), endine Globula a.s., Tšehhi kaubandus- ja tööstusministeeriumile (edaspidi „ministeerium”) taotluse, et saada ehitusluba maa-aluse gaasihoidla rajamiseks Dambořicesse (Tšehhi Vabariik, edaspidi „gaasihoidla”). Taotluse raames palus ta kohaldada gaasihoidla kogu uue mahutavuse osas ajutist erandit (edaspidi ka „vabastus”) kohustusele sisse seada läbirääkimistel põhinev kolmandate isikute juurdepääs nimetatud hoidlale.

6 26. oktoobri 2010. aasta otsusega andis ministeerium gaasihoidla rajamiseks ehitusloa ja MGS-ile ajutise vabastuse kohustusest sisse seada läbirääkimistel põhinev kolmandate isikute juurdepääs 90%-le hoidla mahutavusest 15 aastaks alates kasutusloa jõustumisest.

7 Ministeeriumi 11. veebruari 2011. aasta kirjaga, mis saabus komisjoni 18. veebruaril 2011, teatati komisjonile nimetatud otsusest.

8 15. aprilli 2011. aasta kirjaga nõudis komisjon ministeeriumilt lisateavet, täpsustades, et juhul, kui ta nõuab ministeeriumilt 26. oktoobri 2010. aasta otsuse muutmist või tagasivõtmist, teeb ta seda enne 18. juunit 2011. Ministeerium vastas komisjoni määratud tähtajale vastavalt 29. aprillil 2011.

9 13. mai 2011. aasta kirjaga nõudis komisjon ministeeriumilt täiendavat lisateavet, viidates uuesti sellele, et juhul, kui ta nõuab ministeeriumilt 26. oktoobri 2010. aasta otsuse muutmist või tagasivõtmist, siis ta teeb seda enne 18. juunit 2011. Ministeerium vastas vastavalt komisjoni määratud tähtajale 20. mail 2011.

10 23. juuni 2011. aasta kirjaga, millele oli alla kirjutanud energeetikaküsimuste eest vastutav komisjoni liige, andis komisjon ministeeriumile teada, et ta teeb ametliku otsuse enne 29. juunit 2011.

11 Vaidlusaluses otsuses, mis tehti Tšehhi Vabariigile teatavaks 28. juunil 2011, nõudis komisjon, et liikmesriik võtaks 26. oktoobri 2010. aasta otsuse tagasi.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

12 MGS esitas Üldkohtu kantseleisse 26. augustil 2011 saabunud hagiavaldusega hagi, milles palus vaidlusaluse otsuse tühistada ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

13 MGS tugines enda hagis kolmele väitele, esiteks veale kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel, teiseks õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumisele ja kolmandaks ilmselgele hindamisveale asjaolude käsitlemisel.

14 Üldkohus nõustus MGS esimese väitega ja tühistas vaidlusaluse otsuse põhjendusel, et otsust ei oleks tohtinud vastu võtta direktiivi 2009/73 sätete alusel, vaid selle oleks pidanud vastu võtma direktiivi 2003/55 sätete alusel. Seega ei uurinud Üldkohus MGS hagi põhjenduseks esitatud teist ja kolmandat väidet.

Poolte nõuded

15 Apellatsioonkaebuses palub komisjon Euroopa Kohtul:

— tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

— tunnistada esimeses kohtuastmes esitatud esimene väide põhjendamatuks ja saata asi tagasi Üldkohtule esimeses kohtuastmes esitatud teise ja kolmanda väite uurimiseks ning

— jätta mõlema kohtuastme menetlusega seotud kohtukulude kandmine otsustamiseks edasises menetluses.

16 MGS palub Euroopa Kohtul:

— jätta apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata ja

— mõista komisjonilt välja käesoleva apellatsioonkaebusega seotud kohtukulud.

17 Tšehhi Vabariik palub Euroopa Kohtul:

— jätta apellatsioonkaebus põhjendamatuse tõttu rahuldamata ja

— mõista tema kohtukulud esimeses kohtuastmes ja apellatsioonimenetluses välja komisjonilt.

Apellatsioonkaebus

Poolte argumendid

18 Komisjon tugineb enda apellatsioonkaebuses ainult ühele väitele, milles ta leiab sisuliselt, et kuivõrd Üldkohus otsustas, et põhikohtuasjas on kohaldatavad direktiivi 2003/55 normid, rikkus ta ELTL artiklit 288 ja ELTL artikli 297 lõiget 1.

19 Kuna tähtaeg, mille jooksul saab komisjon nõuda riigisisese vabastusotsuse (edaspidi ka „erandiotsus”) muutmist või tagasivõtmist, ei ole möödunud, siis ei ole komisjoni arvates sellisest otsusest teadaandmine direktiivi 2003/55 artikli 22 ja direktiivi 2009/73 artikli 36 järgi juba lõplikult väljakujunenud olukord, vaid poolelioleva erandi tegemise menetluse üks etapp.

20 Komisjon leiab, et käesolevas asjas ei olnud see menetlus veel direktiivi 2003/55 kehtetuks tunnistamise ajaks 3. märtsil 2011 lõppenud, kuna selleks kuupäevaks ei olnud olukord veel lõplikult välja kujunenud ja alates sellest kuupäevast on kohaldatavad direktiivi 2009/73 normid.

21 Komisjon väidab ka, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui leidis, et kohtuotsust Meridionale Industria Salumi jt (212/80–217/80, EU:C:1981:270) on võimalik üle kanda käesolevale kohtuasjale, ja otsustas, et direktiivi 2009/73 artikliga 36 sisse viidud muudatused moodustavad menetlus- ja materiaalõiguse normide jagamatu terviku.

22 Komisjon nendib eelkõige, et sellest kohtuotsusest nähtuvat erandit uute õigusnormide ajalise kohaldamise kohta tuleb tõlgendada kitsendavalt ja seda ei rakendata juhul, kui uus direktiiv muudab juba olemasolevaid liidu õigusnorme.

23 Ennekõike leiab komisjon, et asjaolust, et direktiiv 2009/73 tõi käesolevas asjas endaga kaasa muudatused menetlusõiguse normides, ei saa järeldada, nagu moodustaksid selle direktiivi menetlus- ja materiaalõiguse normid jagamatu terviku ja neid ei saaks ajalise mõju seisukohalt käsitleda üksteisest eraldi.

24 MGS sõnul ei ole Üldkohus rikkunud õigusnorme, kui ta otsustas, et komisjon oleks pidanud kohaldama direktiivi 2003/55 norme.

25 Nimelt leiab MGS, et riigisisese erandiotsuse vastuvõtmine ja sellest komisjonile teatamine kujutab endast juba väljakujunenud olukorda, millest tulenevalt ta sai õigused ja mille suhtes ei saa kohaldada uusi õigusnorme.

26 Ka nendib MGS, et vastupidine lähenemisviis rikuks õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtteid.

27 MGS leiab, et kohtuotsusest Meridionale Industria Salumi jt (212/80–217/80, EU:C:1981:270) tulenevat erandit võib kohaldada olukorras, kus üks liidu direktiiv asendab varasema direktiivi, ja käesolevas asjas on Üldkohus seda erandit õigesti kohaldanud.

28 Tšehhi Vabariik väidab, et kuivõrd komisjon kontrollib direktiivides 2003/55 ja 2009/73 ette nähtud erandi tegemise menetluse raames liikmesriigi ametiasutuste varem tehtud otsuse nõuetekohasust, see tähendab selle otsuse vastuvõtmise ajal kehtinud tingimuste järgimist, ei saa seda kontrolli loogiliselt võttes teostada alles pärast otsuse tegemist vastu võetud õigusnormide järgi.

29 Nimetatud liikmesriigi sõnul sõltub vastavalt õiguskindluse põhimõttele riigisisesest erandiotsusest teatamisest teiste menetlusetappide algus, eelkõige selle otsuse kontrollimisele kohalduva õiguse osas, kuna see otsus paneb aluse „juba väljakujunenud" olukorrale.

30 Ühtlasi leiab Tšehhi Vabariik, et komisjoni tõlgendus võimaldaks tal erinevalt hinnata liikmesriikide erandiotsuseid, millest on teavitatud samal kuupäeval, sest kohaldatavate sätete valik sõltub tegelikkuses sellest kuupäevast, mil komisjon otsustas nende otsuste suhtes samme astuda, ja on sellega jäetud täiesti tema otsustada. Selle tagajärjel võib neile otsustele osaks saada erinev kohtlemine, mis oleks vastuolus võrdsuse ja õigluse põhimõtetega.

31 Lõpuks märgib liikmesriik, et neid seisukohti kinnitab asjaolu, et direktiiv 2009/73 ei sisalda ühtegi sätet tema jõustumise kuupäeval pooleli olevate menetluste kohta.

Euroopa Kohtu hinnang

32 Tuleb meenutada, et uus õigusnorm on kohaldatav alates selle õigusakti jõustumisest, milles norm sisaldub, ja seda ei kohaldata varasema õigusakti kehtivusajal tekkinud ja lõplikult väljakujunenud õiguslikele olukordadele; õigusnormi kohaldatakse nende olukordade tulevikus tekkivate tagajärgede suhtes ja ka uute õiguslike olukordade suhtes. Teisiti on üksnes siis, kui uue õigusnormiga kaasnevad erisätted, mis määravad konkreetselt kindlaks selle ajalise kohaldamise tingimused, kui õigusaktide tagasiulatuva jõu puudumise põhimõttest ei tulene teisiti (kohtuotsus Gemeinde Altrip jt, C-72/12, EU:C:2013:712, punkt 22 ja selles viidatud kohtupraktika).

33 Eelkõige nähtub Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et menetlusõiguse norme kohaldatakse üldiselt alates päevast, mil need jõustuvad (kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania, C-610/10, EU:C:2012:781, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika), erinevalt materiaalõiguse normidest, mida tõlgendatakse tavaliselt nii, et need on enne nende jõustumist tekkinud olukordade suhtes kohaldatavad üksnes siis, kui selline võimalus nähtub selgelt nende sõnastusest, eesmärgist või ülesehitusest (vt kohtuotsused Meridionale Industria Salumi jt, 212/80–217/80, EU:C:1981:270, punkt 9; Molenbergnatie, C-201/04, EU:C:2006:136, punkt 31, ja komisjon *vs.* Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, punkt 44).

34 Euroopa Kohus on ka otsustanud, et õigusakti õiguslikuks aluseks olev säte, mis annab liidu institutsioonile pädevuse õigusakti vastuvõtmiseks, peab olema õigusakti vastuvõtmise hetkel jõus (vt kohtuotsus ThyssenKrupp Nirosta *vs.* komisjon, C-352/09 P, EU:C:2011:191, punkt 88).

35 Käesolevas asjas otsustas Üldkohus, et direktiivi 2009/73 artikliga 36 tehtud menetlus- ja materiaalõiguslikud muudatused moodustavad jagamatu terviku selliselt, et kõikidel nendel sätetel ei saa vastavalt kohtuotsusele Meridionale Industria Salumi jt (212/80–217/80, EU:C:1981:270) olla tagasiulatuvat mõju ja järelikult tuli kohaldada nii materiaal- kui menetlusõiguse normide osas direktiivi 2003/55.

36 Tuleb meenutada, et viidatud kohtuotsuse punktis 11 leidis Euroopa Kohus erandina käesoleva kohtuotsuse punktis 33 meenutatud tõlgendusreeglist, et liidu õigusnormid, mille eesmärk on seada sisse tollimaksu tollivormistusjärgse sissenõudmise kord, sisaldavad nii menetlus- kui materiaalõiguse norme, mis moodustavad jagamatu terviku, mille erinevaid sätteid ei saa nende ajalise mõju seisukohalt kaaluda teistest eraldi. Selline erand on põhjendatud liikmesriikide varem kehtinud õigusaktide asendamisel uue, ühenduse süsteemiga, mille eesmärk on saavutada tollivaldkonnas kehtestatud ühenduse õigusnormide ühtne ja ühetaoline kohaldamine (vt kohtuotsus Molenbergnatie, C-201/04, EU:C:2006:136, punkt 32).

37 Selles osas tuleb nentida, et kohtuotsuse Meridionale Industria Salumi jt (212/80–217/80, EU:C:1981:270) aluseks olnud asjaolud ei ole sarnased käesoleva kohtuasja aluseks olevate asjaoludega. Nimelt muutis ja asendas direktiiv 2009/73 olemasolevad liidu õigusnormid – see tähendab direktiivi 2003/55 – samas valdkonnas. Selles osas ei loonud direktiiv 2009/73 uut korda, vaid sellega jätkati otseselt direktiivi 2003/55, mille puhul ei muudetud ka materiaalõiguse normide sisu, eelkõige mis puudutab erandi andmise materiaalõiguslikke tingimusi, mis on ette nähtud direktiivi 2003/55 artikli 22 lõigetes 1 ja 2 ning direktiivi 2009/73 artikli 36 lõigetes 1 ja 2.

38 Nagu märkis kohtujurist enda ettepaneku punktides 48 ja 49, siis erinevalt Üldkohtu seisukohast vaidlustatud kohtuotsuse punktis 36 ei tõenda eeltoodud olukorras asjaolu, et direktiivi 2003/55 menetlusõiguse norme on muudetud direktiiviga 2009/73, iseenesest seda, et viimati nimetatud direktiivi artiklis 36 ette nähtud menetlus- ja materiaalõiguse normid moodustavad jagamatu terviku kohtuotsuse Meridionale Industria Salumi jt (212/80–217/80, EU:C:1981:270) tähenduses.

39 Ühtlasi näitab asjaolu, et nendes direktiivides esinevad koos samasisuliste materiaalõiguse normidega erinevad menetlusõiguse normid, et käesoleva asja asjaoludel võivad need materiaalõiguse normid esineda ilma nimetatud menetlusõiguse normideta.

40 Järelikult ei saa käesoleva kohtuotsuse punktis 36 toodud erandit põhikohtuasjas kohaldada.

41 Kuivõrd direktiiv 2003/55 tunnistati kehtetuks alates 3. märtsist 2011 ehk ajast, mil see asendati direktiiviga 2009/73, ei olnud nimetatud asjaoludel vaidlusaluse otsuse tegemise ajal kehtivateks õigusnormideks mitte direktiivi 2003/55 sätted, vaid direktiivi 2009/73 sätted.

42 Eeltoodust nähtub, et komisjon ei kohaldanud direktiivi 2009/73 sätteid tagasiulatuvalt, vaid ta võttis vaidlusaluse otsuse vastu kehtivate sätete alusel.

43 Tuleb ka märkida, et komisjon võib vastavalt direktiivi 2003/55 artiklile 22 ja direktiivi 2009/73 artiklile 36 pärast riigisisese erandiotsuse kohta teatise saamist taotleda selle otsuse muutmist, tühistamist või tagasivõtmist.

44 Seega, vastupidi MGS väitele ja kooskõlas sellega, mida kohtujurist märkis enda ettepaneku punktides 66, 70 ja 71, ei saa sellist otsust või teatist käsitada „tekkinud ja lõplikult väljakujunenud olukorrana" ega „juba väljakujunenud olukorrana" käesoleva kohtuotsuse punktides 32 ja 33 meenutatud kohtupraktika tähenduses.

45 Eeltoodust nähtub, et ajalist kohaldamist erinevalt kindlaks määravate erinormide puudumisel tuleb direktiivi 2009/73 kohaldada pooleliolevatele menetlustele alates selle direktiivi jõustumise päevast, see tähendab 3. märtsist 2011. Järelikult rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta leidis, et komisjon tegi vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisel seda direktiivi kohaldades vea.

46 Mis puudutab siinkohal MGS ja Tšehhi Vabariigi väidet õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumise kohta, siis piisab, kui meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale ei saa selle põhimõtte kohaldamisala laiendada selleni, et see hakkab üldiselt takistama uue õigusnormi kohaldamist endise

õigusnormi kehtivusajal tekkinud olukorra tulevastele tagajärgedele (vt kohtuotsused Tomadini, 84/78, EU:C:1979:129, punkt 21; komisjon *vs*. Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, punkt 43, ja Stadt Papenburg, C-226/08, EU:C:2010:10, punkt 46).

47 Mis puudutab Tšehhi Vabariigi väidet võrdsuse ja õigluse põhimõtete rikkumise kohta, siis tuleb märkida, nagu tegi ka kohtujurist enda ettepaneku punktides 62 ja 63, et kuivõrd kohaldatava õiguskorra muudatused olid tingitud objektiivsest tegurist – nimelt direktiivi 2009/73 jõustumise kuupäeva saabumisest – ja vastavalt Üldkohtu tuvastatule saabus põhikohtuasjas vaidlusalune liikmesriigi teatis erandiotsuse vastuvõtmise kohta komisjonile vaid mõni päev enne nimetatud direktiivi jõustumist ning ei ole tõendatud, et komisjon on meelevaldselt ja ilma objektiivse põhjuseta kas kiirendanud või aeglustanud samal kuupäeval talle teada antud riigisiseste erandiotsuste käsitlemist, et lõpetada teatud menetlused enne ja teised pärast selle direktiivi jõustumist, ei ole käesolevas asjas nende põhimõtete rikkumist võimalik tuvastada.

48 Järelikult rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta leidis, et käesolevas asjas tuleb kohaldada nii direktiivi 2003/55 materiaal- kui ka menetlusõiguse norme.

49 Eeltoodud asjaoludel tuleb nõustuda komisjoni poolt enda apellatsioonkaebuse põhjenduseks esitatud ainsa väitega ja vaidlustatud kohtuotsus tühistada.

Üldkohtule esitatud hagi

50 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimene lõik näeb ette, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse. Ta võib ise teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium lubab, või saata asja tagasi Üldkohtule otsustamiseks.

51 Käesolevas asjas leiab Euroopa Kohus, et MGS hagi esimese väite suhtes, milles paluti tühistada vaidlusalune otsus, on võimalik langetada lõplik otsus.

52 Seejuures piisab, kui märkida, et käesoleva kohtuotsuse punktides 35–47 toodud põhjendustel tuleb see väide tagasi lükata.

53 Kuna Üldkohus ei uurinud MGS tühistamishagis esitatud teist ja kolmandat väidet, siis leiab Euroopa Kohus, et kohtuasja menetlusstaadium ei võimalda otsust teha.

54 Järelikult tuleb kohtuasi saata tagasi Üldkohtule, et viimane saaks langetada otsuse kohtuasjas esitatud teise ja kolmanda väite suhtes.

Kohtukulud

55 Kuna kohtuasi saadetakse tagasi Üldkohtule, tuleb käesoleva apellatsioonimenetlusega seotud kulude kandmine otsustada edaspidi.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu otsus Globula *vs*. komisjon (T-465/11, EU:T:2013:406).

2. Saata kohtuasi tagasi Euroopa Liidu Üldkohtule.

3. Kohtukulude kandmine otsustatakse edaspidi.

Allkirjad